

Innst. S. nr. 64

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra Stortingets presidentskap

Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av et nytt utvalg til å behandle søknader om billighetserstatning av statskassen (Billighetserstatningsutvalg II)

Til Stortinget

BAKGRUNN

Justisdepartementet har ved brev av 4. november 2005 til Presidentskapet oversendt en henvendelse fra Justissekretariatene, som utfører sekretariatsoppgavene for Billighetserstatningsutvalget. Justissekretariatene anbefaler at det etableres et Billighetserstatningsutvalg II som skal arbeide parallelt med utvalget som allerede er i virksomhet, for å dekke forventet økning i antallet søknader om billighetserstatning av statskassen fra nye grupper i samfunnet. Det er i denne sammenheng vist til Stortingets behandling i vårsesjonen 2005 av saker om erstatningsordninger for krigsbarn, romanifolk/tatere og eldre utdanningsskadelidende samer og kvener, jf. St.meld. nr. 44 (2003-2004) og Innst. S. nr. 152 (2004-2005), og om erstatningsordninger for barn i barneheimar og spesialskular for barn med åtferdsvanskar, jf. St.meld. nr. 24 (2004-2005) og Innst. S. nr. 217 (2004-2005).

Justisdepartementet deler Justissekretariatenes oppfatning om at det av kapasitetshensyn bør oppnevnes et Billighetserstatningsutvalg II for å dekke den forventede økning i antallet søknader fra nye grupper i samfunnet.

Inntil juli 1953 ble alle søknader om billighetserstatning avgjort av Stortinget. Billighetserstatningsutvalget ble opprettet i henhold til følgende vedtak av Stortinget 15. juli 1953:

"1. Stortinget samtykker i at Kongen oppnevner et utvalg på 3 medlemmer til å behandle søknader om tilståelse av billighetserstatninger av Statskassen.

Utvalgets godtgjørelse fastsettes av Kongen og føres til utgift i statsregnskapet under kap. 23, post 3, Annen sakkyndig hjelp.

2. Utvalget får fullmakt til å tilstå billighetserstatninger av Statskassen med inntil kr 5 000 i det enkelte tilfelle."

Det ble understreket i forarbeidene til vedtaket - St.prp. nr. 63 (1953) og Innst. S. nr. 221 (1953) - at søkerne skulle ha rett til å bringe utvalgets avgjørelser inn for Stortinget. Senere har antallet enkeltsaker som Stortinget behandler, blitt betydelig redusert. Gjeldende ordning - vedtatt av Stortinget 26. oktober 1999, jf. Innst. S. nr. 4 (1999-2000) - er at utvalget har fullmakt til å tilstå billighetserstatning med inntil 200 000 kroner for hver enkelt søknad, men inntil 500 000 kroner for HIV-ofre. Utvalgets avgjørelser kan ikke påklages. Saker som skal fremmes for Stortinget, er bare søknader hvor utvalget anbefaler å innvilge høyere erstatning enn de nevnte beløp, og søknader som etter utvalgets vurdering reiser spørsmål av særlig politisk art. Utvalget skal utarbeide årlige meldinger til Stortinget om billighetserstatningsordningen. Det gjelder til dels andre vilkår på de spesielle områdene som Stortinget har behandlet senere.

Det siterte stortingsvedtaket fra 1953 går ut på at Kongen skal oppnevne et utvalg som skal ha tre medlemmer, for øvrig er det ikke vedtatt noe om sammensetningen av utvalget. Av premissene i proposisjonen og innstillingen fra justiskomiteen fremgår at formannen i utvalget "bør fylle vilkårene for å være høyesterettsdommer", og at det ellers bør være med to representanter fra Stortinget. Etter forslag fra parti-gruppene har Presidentskapet fremmet forslag overfor Justisdepartementet på Stortingets to medlemmer med personlige varamedlemmer. De nåværende medlemmene er oppnevnt for perioden inntil 1. april 2006.

Departementet forutsetter at også i det nye utvalget skal to av tre medlemmer foreslås fra Stortinget, og ber om Presidentskapets forslag til medlemmer og vara-

medlemmer til et Billighetserstatningsutvalg II fra 1. januar 2006 til 31. desember 2008. Departementet regner med at det økte antallet søknader kan behandles ferdig i løpet av disse tre årene, slik at det bare ut året 2008 vil være behov for det nye utvalget.

Billighetserstatningsutvalgets leder, med personlig varamedlem, har frem til nå vært en pensjonert høyesterettsdommer. Departementet har fått signaler om at det i praksis er vanskelig å rekruttere personer med en slik yrkesbakgrunn. Derfor ber departementet Stortinget vurdere om ikke også lagdommere, eventuelt andre, vil kunne være aktuelle kandidater til vervet som leder av utvalget, med varamedlem.

Vilkårene for å være høyesterettsdommer er at man må ha fylt 30 år, må fylle de samme krav om statsborgerrett mv. som andre embetsmenn, og må ha juridisk embetseksamen med beste karakter, jf. domstoloven § 54. Også lagdommere og tingrettsdommere er embetsmenn, men for dem gjelder en nedre aldersgrense på 25 år, og det er nok at de har juridisk embetseksamen med beste eller nest beste karakter. Det heter i domstoloven § 55 at til dommere bør utnevnes personer som tilfredsstillende høye krav til faglige kvalifikasjoner og personlige egenskaper.

PRESIDENTSKAPETS MERKNADER

Presidentskapet slutter seg til departementets anbefaling om at det opprettes et nytt billighetserstatningsutvalg for perioden 1. januar 2006-31. desember 2008, for å behandle et forventet økt antall søknader. Presidentskapet foreslår at Stortinget samtykker i at det opprettes et nytt utvalg, slik at to utvalg skal arbeide parallelt med søknader om billighetserstatning, forutsetningsvis i årene 2006-2008. Det anses likevel ikke hensiktsmessig at Stortinget vedtar å begrense det nye utvalgets funksjonstid.

Det nye utvalget vil ha den samme kompetanse til å innvilge søknader om billighetserstatning som det eksisterende utvalget har på grunnlag av vedtak som Stortinget har gjort.

Dersom Stortinget gjør vedtak som foreslått i denne innstilling, vil Presidentskapet innhente forslag fra partigruppene om to medlemmer med varamedlemmer til det nye utvalget og fremme forslag overfor departementet.

Også en del lagdommere og tingrettsdommere fyller vilkårene for å være høyesterettsdommer. Likevel er det etter Presidentskapets oppfatning ikke grunn til å opprettholde forutsetningen om at lederen i utvalget fyller vilkårene for å være høyesterettsdommer. Det bør være tilstrekkelig at vedkommende fyller vilkårene for å være lagdommer eller tingrettsdommer.

Selv om Presidentskapet nå - ut ifra sterke praktiske hensyn - slutter seg til departementets anbefaling om et midlertidig nytt Billighetserstatningsutvalg, vil man samtidig gi uttrykk for at den nåværende ordning reiser en del prinsipielle spørsmål som bør tas opp til nærmere gjennomgang. Dette gjelder bl.a. både utvalgets fremtidige sammensetning og organiseringen av dets sekretariat. Presidentskapet vil ta initiativ til å få gjennomført en slik prinsipiell gjennomgang av ordningen i løpet av inneværende stortingsperiode.

PRESIDENTSKAPETS TILRÅDING

Presidentskapet viser til det som er uttalt foran, og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i at Kongen oppnevner et nytt utvalg på tre medlemmer til å behandle søknader om billighetserstatning av statskassen (Billighetserstatningsutvalg II).

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 15. desember 2005

Thorbjørn Jagland

Berit Brørby

Carl I. Hagen

Jon Lilletun

Inge Lønning

Olav Gunnar Ballo